

Vnitřní bezpečnostní sbory, zpravodajské služby **a trestní a správní právo**

Mgr. et Mgr. Dana Prudíková, Ph.D.

PRÁVO

- Systém (právních) norem – preventivní působení, řešení konfliktů
- Právní norma – pravidlo lidského chování, jak něco „býti má“
- Právní řád - uspořádání norem do větších celků
  - jednotnost, uspořádanost a bezprostřednost
- Právní odvětví (ústavní, občanské, trestní, správní...)
- Právo objektivní: souhrn pravidel chování lidí, jejichž zachovávání je vynutitelné právní mocí (X morálka, náboženství)
- Právo subjektivní: konkrétní oprávnění pramenící z objektivního práva (nárok), které lze prosadit pomocí státního donucení

- **Usnesení Rady České televize:**

Rada „vyslovila vážné výhrady k práci Dozorčí komise Rady České televize jako poradního orgánu Rady České televize. Rada na základě těchto výhrad odvolává Dozorčí komisi Rady České televize.“

§ 6 zákona o České televizi:

(1) Členství v Radě zaniká:

a) uplynutím funkčního období,

b) dnem bezprostředně následujícím po dni doručení písemně učiněného vzdání se funkce předsedovi Poslanecké sněmovny,

c) odvoláním z funkce,

d) dnem, kdy člen Rady přestal splňovat předpoklady pro zvolení do funkce člena Rady stanovené v § 4 odst. 3,

e) úmrtím.

(2) Poslanecká sněmovna člena Rady z funkce odvolá

a) přestal-li splňovat předpoklady pro výkon funkce člena Rady stanovené v § 5,

b) narušil-li závažným způsobem důstojnost funkce člena Rady nebo dopustil-li se takového jednání, které zpochybňuje jeho nezávislost nebo nestrannost při výkonu funkce člena Rady,

c) nezúčastňuje-li se po dobu více než 3 měsíců schůzí Rady.

§ 8a odst. 3 zákona o České televizi

Pro zánik funkce člena dozorčí komise platí přiměřeně § 6 odst. 1 a 2.

Právo soukromé a právo veřejné

- Soukromé právo
  - vzájemná práva a povinnosti osob v soukromém styku (stát nemá ingerovat, kde to není hodnotově zdůvodněno a řádně podloženo argumenty)
  - Prostředek realizace svobody jednotlivce
  - Občanské, rodinné, obchodní, pracovní právo
- Veřejné právo
  - Slouží k ochraně veřejného zájmu (společnosti jako celku), vymezuje práva a povinnosti orgánů veřejné moci
  - Ústavní, správní, finanční, trestní právo
- Nelze narýsovat přesná hranice, lze odvodit podle toho, který orgán bude rozhodovat
- Kolize? Př. vyvlastnění

Právo hmotné a právo procesní

- Důležité je hledisko obsahu
- Hmotné právo – obsahuje pravidla lidského chování, kde osoby vystupují přímo
- Procesní právo – regulace lidského chování v řízeních zaměřených na poskytování soudní ochrany před soudními orgány (pravidla, který soud řeší, za jakých podmínek řeší, jak se objasňuje skutkový základ věci, jak jedná soud, jak účastníci

Nebyla-li písemnost doručena při úkonu trestního řízení, doručuje ji orgán činný v trestním řízení do datové schránky.

Kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

Nasvědčují-li prověřováním podle § 158 zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně o zahájení trestního stíhání této osoby jako obviněného.

Trestní právo

- Trestní právo je odvětvím veřejného práva
- Ústava „Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“ čl. 2/4
- Listina LZPS

Čl. 7/2 „Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.“

Čl. 39 „Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“

Čl. 40/6 „Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.“

- **Trestní právo hmotné je** odvětví práva, které **chrání oprávněné zájmy** osob, zájmy společnosti a ústavní zřízení ČR před trestnými činy **taxativně vypočtenými v trestněprávních normách**, určuje, za jakých podmínek určitý způsob jednání představuje trestný čin a jaké sankce za něj mohou být uloženy (příp. ochranné opatření).

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

- Trestní právo hmotné se uplatňuje prostřednictvím **trestního práva procesního**, jehož normy upravují **postup orgánů činných v trestním řízení** o konkrétních spáchaných trestných činech tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Trestní zákoník

- složen ze 3 částí

1. část obecná - ustanovení společná zčásti nebo zcela všem trestným činům

V úvodní hlavě je vymezena působnost zákona a v následujících základy trestní odpovědnosti, okolnosti vylučující protiprávnost činu, zánik trestní odpovědnosti, trestní sankce, zahlazení odsouzení, zvláštní ustanovení o některých pachatelích a Hlava VIII potom obsahuje výkladová ustanovení

2. zvláštní část TZ - ustanovení věnovaná jednotlivým trestným činům, jejich charakteristikám a trestům za ně

- podle druhového objektu je členěna do 13 hlav (TČ proti životu a zdraví, TČ proti svobodě, ochraně soukromí, ... TČ proti majetku, TČ hospodářské, TČ proti republice...)

3. část obsahující přechodná a závěrečná ustanovení (TČ uložený přede dnem nabytí účinnosti, ale který už není trestný se nevykoná)

Trestní řád

- Skládá se z 5 částí:
  1. *Společná ustanovení* – platná, pokud není dále stanoveno jinak pro všechna stadia trestního řízení, vymezení účelu, základní zásady, poskytování informací, posuzování předběžných otázek, výklad pojmů
  2. *Přípravné řízení* – postup před zahájením trestního stíhání, o zahájení trestního stíhání, ...
  3. *Řízení před soudem* – úprava řízení od podání obžaloby až po řízení o mimořádných opravných prostředcích
  4. *Některé úkony související s trestním řízením* – udílení milosti a použití amnestie, úprava styku s cizinou
  5. *Přechodná a závěrečná ustanovení*

Další prameny trestního práva

- Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů
- Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR
- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě
- Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů
- Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci ČR
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody
- Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících
- Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením
- Zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení
- Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů

❖ Prameny mezinárodního práva

❖ Amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky

Obecné zásady

➤ **zásada humanismu a přiměřenosti**

- projevuje se v povaze zájmů, které TP chrání = demokratické a humanitní hodnoty (život, zdraví, důstojnost)
- přiznání ochrany a úcty každému lidskému životu → zákaz trestu smrti, mučení a nelidského zacházení – s tím souvisí zásada přiměřenosti trestání
- projevuje se i v oblasti ukládání a výkonu trestů → trestní represe by měla být rozumná (především délka trestu by měla být přiměřená, jinak ztrácí na významu), chování st. orgánů lidské a bez diskriminace
- zákaz mučení (čl. 7/2 LZPS), zákaz trestu smrti (čl. 6/3 LZPS), zákaz ponížení lidské důstojnosti výkonem trestu a nelze uložit kruté a nepřiměřené trestní sankce (§37/2 TZ)

➤ **zásada demokratickosti** - vyjádřena v Ústavě čl. 1 → demokraticismus jakožto vyjádření hodnot moderního právního státu + použití veřejné moci na základě a v mezích zákona

➤ **nepřípustnost analogie** – nelze rozšiřovat podmínky tr. odpovědnosti, tresty...

➤ **zásada vyrovnanosti zájmů individuálních a zájmů celku** - preambule a čl. 1 Ústavy – ochrana jak zájmů jednotlivce, tak i zájmů společnosti jako celku, zájmy jednotlivce tak nelze nadřazovat nad zájmy celku → projevuje se v pojetí vin a trestu, kdy z hlediska viny jsou si všichni rovni, ale z hlediska trestu se přihlíží ke všem okolnostem (př. Kradu poprvé z nouze X kradu opakovaně)

➤ **zásada zákonnosti = legality** - §12/1 TZ, pouze zákon vymezí, co jsou TČ + pouze zákonem stanovené tresty + tyto tresty ukládá soud (čl. 40 LZPS)

➤ **zákaz retroaktivity** – čl. 40 odst. 6 Listiny (zákon účinný v době spáchání, ledaže by byl pro pachatele příznivější)

Zvláštní zásady

➤ **nullum crimen sine lege** (žádný trestný čin bez zákona)

- = jedině zákon stanoví jaká činnost je trestná a jakým trestem se postihuje, obsaženo v čl. 39 a 40/6 LZPS (retroaktivita) → TZ - §12/1 a §2/1

➤ **nulla poena sine lege** (žádný trest bez zákona)

- úzce souvisí s předchozí zásadou → požadavek zákonné formy, určitosti, zákazu analogie v neprospěch a zákazu zpětné působnosti platí i pro ukládání trestů

➤ **zásada subsidiarity trestní represe**

- vyjádřena v §12 odst. 2 TZ „Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“ Řadí se sem i princip ultima ratio, podle něhož je trest krajním prostředkem nápravy.

➤ **zásada individuální odpovědnosti za spáchaný trestný čin**

- FO je odpovědná za své zaviněné jednání

➤ **zásada odpovědnosti za zaviněné protiprávní jednání (z. odpovědnosti za vinu)**

- pachatelem je FO, příčetná, která je v době spáchání TČ starší 15 let

➤ **Zásada zákazu dvojího přičítání (ne bis in idem)**

- zabraňuje tomu, aby se jedna a tatáž okolnost ve stejné intenzitě přičítala pachateli dvakrát.

Trestný čin § 13 odst. 1 TZ

- Protiprávní čin, které TZ označuje za trestný (též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc, pokud TZ nestanoví jinak)
- Ukládá se takový druh trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje
- Přechyiny (nedbalostní a ty TČ do 5 let odnětí svobody)
- Zločiny (ostatní TČ)
- Zvlášt' závažné zločiny (nejméně 10 let odnětí svobody)
- V rámci jedné skutkové podstaty může TČ naplnit znaky všech (krádež § 205 odst. 2, 3/odst. 4/odst. 5)

Provinění

- TČ spáchaný mladistvým: kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku; má se za to, že mladistvým je i ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok věku, ale u něhož není možné bez důvodné pochybnosti určit, že v době spáchání provinění překročil osmnáctý rok věku.)
- Kdo v době spáchání nedovršil 15 rok, není trestně odpovědný.

Formální pojetí TČ

- to, co má znaky uvedené v TZ

Ale!

- materiální korektiv trestnosti (únikové případy) § 12 odst. 2 TZ
- zásada subsidiarity trestní represe a
- zásada spočívající v tom, že trestní odpovědnost má být vyvozována jen v případech společensky škodlivých, kdy nestačí odpovědnost uplatněná jinými předpisy – zejména soukromého práva

Příprava a pokus TČ

- Úmyslné TČ
- Nedokonaná stadia TČ
- Stejná sazba jako na dokonání TČ
- Příprava: spočívá ve vytváření podmínek pro spáchání TČ, okruh TČ jen ve vztahu ke zvlášť závažnému zločinu, pokud to TZ stanoví (§ Zpronevěra trestná je, § 240 zkrácení daně ne)
- Pokus: bezprostředně směřuje k dokonání TČ, je možný ke každému TČ

Zavinění

- Trestní odpovědnost je odpovědností za zavinění
- Vyjadřuje vnitřní psychický stav pachatele k činu
- Úmysl § 15 - přímý (*chtěl spáchat*)
  - nepřímý (*věděl, že může ohrozit, a byl s tím srozuměn*)

Nedbalost § 16 - vědomá (*věděl, že může ohrozit, ale spoléhal, že nezpůsobí*)
- nevědomá (*nevěděl, ač o tom vědět měl a mohl*)

+ hrubá nedbalost v TZ § 16/2 (zřejmá bezohlednost)

(některé TČ § 221, § 224, § 277 – trestné pouze pokud byly spáchány z hrubé nedbalosti)

Úmysl X nedbalost

- § 205 – „kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní“
- Není-li tam „z nedbalosti“, znamená, že jde o úmyslný TČ
- Aby to byl nedbalostní TČ, musí to tam být uvedeno
- „byť i z nedbalosti“ – TČ je jednání, jehož se mohl pachatel dopustit jak úmyslně, tak i z nedbalosti

Pachatel, spolupachatel (§ 22, § 23)

- Pachatel - kdo naplnil znaky TČ (i ten, kdo využil jiné osoby, která není trestně odpovědná – př. 5ti leté dítě navedeno ke krádeži)
- Spolupachatel – TČ spáchán úmyslným společným jednáním 2 a více osob. Každá osoba nemusí naplnit všechny zákonné znaky TČ.

(př. Loupež – 2 osoby přepadnou poškozeného; 1 bije, 2. krade)

- Účastenství (§ 24) – na TČ jiné osoby: organizátor, návodce, pomocník (ne ve vztahu k přípravě) organizátor - přitěžující okolnost

Příčetnost

- Schopnost pachatele rozpoznat protiprávnost činu a ovládat své jednání
- Nepříčetnost (§ 26) – kdo pro duševní poruchu v době činu nemohl rozpoznat trestnost TČ nebo ovládat své jednání

Důsledek: není trestně odpovědný

- Zmenšená příčetnost (§ 27) – podstatně snížená činnost

Důsledek: trestně odpovědný je, soud přihlédne v rámci zákonné trestní sazby, příp. pod dolní hranici, příp. upuštění od potrestání

- Když se pachatel do stavu nepříčetnosti uvedl sám (užitím omamných či návykových látek)?

Zásadně odpovídá za TČ opilství (§ 360)

Jak úmysl, tak nedbalost (zavinění ve vztahu k tomu, že se uvedl do stavu nepříčetnosti) X „napití na kuráž“ (§ 360 odst. 2)

Okolnosti vylučují protiprávnost TČ

- **Nutná obrana (§ 29)**

Odvracení přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem chráněný TZ

Útok musí být trvajícím nebo přímo hrozícím (bezprostředně, ne pohrůžka)

Přiměřenost: § 29/2 o obranu nejde, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku (nesmí být extrémní nepoměr, ale obránce může způsobit závažnější následek a důraznější prostředek)

- **Krajní nouze (§ 28)**

Odvracení nebezpečí přímo hrozící chráněnému zájmu

Vyžaduje se proporcionalita (následek nesmí být více závažný)

Pokud lze odvrátit jinak, nejde o krajní nouzi.

Krajní nouze příklady

- Použití dopravního prostředku, na jehož ovládání nemá osoba jednající v krajní nouzi nárok. Například použití traktoru k rychlému přesunu zraněného.
- Vydání majetku, který nepatří oběti. Například při přepadení banky nebo obchodu.
- Zabití útočícího zvířete
- Násilné vniknutí do objektu v případě vážného nebezpečí na zdraví nebo majetku

Zánik trestní odpovědnosti

- TČ to je, ale trestnost dodatečně zanikne
- Účinná lítost

V obecné části taxativní výčet TČ (§ 33), u nichž zánik přichází v úvahu za podmínky, že pachatel dobrovolně napravil, učiní oznámení (OČTR)

Zvláštní formy účinné lítosti u zvláštní části TZ – viz § 197, § 242

- Promlčení (§ 34)

Uplynutí doby od spáchání TČ trestnost zaniká.

Délka závisí na trestní sazbě (3 až 20 let, někde nepřichází v úvahu).

Přerušlení promlčecí doby – začíná běžet celá znovu (např. zahájení trestního stíhání, vyhlášení odsuzujícího rozsudku, spáchání TČ stejně či závažnějšího)

Stavení promlčecí doby - neběží z nějakého důvodu a po odpadnutí důvodu běží dál (zkušební doba podmíněného zastavení).

Trestní sankce

- Tresty a ochranná opatření (př. zabezpečovací detence, ochranné léčení)
- Musí být přihlédnuto k povaze a závažnosti TČ a poměrům (osobním, rodinným, majetkovým a jiným) pachatele.
- Přihlédne se k polehčujícím (§ 41) a přitěžujícím (§ 42) okolnostem
- Úhrnný trest (2 a více trestů, odsoudí se podle ustanovení, které se vztahuje na TČ z nich nejpřísněji trestný)
- Souhrnný trest (odsuzuje-li soud za TČ spáchaný dříve, než byl soudem 1. stupně vyhlášen rozsudek za jiný jeho TČ, tj. obviněný byl v mezidobí mezi spácháním souzeného trestného činu a vyhlášením rozsudku za tento čin odsouzen soudem prvního stupně za jiný trestný čin.
- Společný trest za pokračování v TČ (§ 45)

Upuštění od potrestání (§ 46)

- Pachatel spáchal přečin a činu litu a projevuje snahu po nápravě (soud může upustit)
- Spolupracující obviněný (soud musí upustit)
- Upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence
- Podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (soud může uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti)

Druhy trestů (§ 54)

- odnětí svobody (nepodmíněný trest, podmíněný, podmíněný s dohledem)
  - domácí vězení
  - obecně prospěšné práce,
  - propadnutí majetku,
  - peněžitý trest,
  - propadnutí věci,
  - zákaz činnosti,
  - zákaz držení a chovu zvířat,
  - zákaz pobytu,
  - zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
  - ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání,
  - ztrátu vojenské hodnosti,
  - vyhoštění.
- Výjimečný trest (jednak na 20 až 30 let, jednak doživotí)

Zahlazení odsouzení (§ 105)

- Soud zahladí odsouzení, vedl-li odsouzený po výkonu nebo prominutí trestu po určitou dobu řádný život
- Účinky zahlazení – hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen.
- Podle druhu spáchaného trestu je to doba jednoho roku až 15 let.

Úřední osoba (§ 127)

- a) soudce,
- b) státní zástupce, (Státním zástupcem se rozumí i evropský pověřený žalobce, evropský žalobce a evropský nejvyšší žalobce v rozsahu jejich působnosti stanovené přímo použitelným předpisem Evropské unie upravujícím zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce).
- c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci,
- d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,
- e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie,
- f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,
- g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,
- h) finanční arbitr a jeho zástupce,
- i) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,
- pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.
- K trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl **spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.**
- Úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se za podmínek uvedených v odstavcích 1 a 2 považuje za úřední osobu podle trestního zákona, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva nebo pokud se souhlasem orgánů České republiky působí na jejím území; tento souhlas se nevyžaduje, jde-li o úřední osobu mezinárodního trestního soudu, mezinárodního trestního tribunálu, popřípadě obdobného mezinárodního soudního orgánu, které splňují alespoň jednu z podmínek uvedených v § 145 odst. 1 písm. a) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby

- **§ 323** Násilí proti orgánu veřejné moci

Kdo užije násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

- **§ 324** Vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci

- **§ 325** Násilí proti úřední osobě

(1) Kdo užije násilí

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo

b) pro výkon pravomoci úřední osoby,

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta.

- **§ 326** Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu

(1) Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo

b) pro výkon pravomoci úřední osoby,

bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

Trestné činy úředních osob

- **§ 329** Zneužití pravomoci úřední osoby

(1) Úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu,

b) překročí svou pravomoc, nebo

c) nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci,

bude potrestána odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti.

- **§ 330** Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti

(1) Úřední osoba, která při výkonu své pravomoci z nedbalosti zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu, bude potrestána odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

Příklady

- Starosta obce prodávající pozemky obce bez souhlasu zastupitelstva.
- Zkušební komisař MěÚ pověřený příslušováním uchazečů o řidičský průkaz provádějící přezkušování nestandardním a nekorektním způsobem, např. doplňuje uchazečům nezodpovězené otázky nebo je opravoval na správné znění
- Dozorci ve věznici v rozporu se služebními předpisy upravujícími zacházení s vězni používá vůči vězňům fyzické tresty, které v některých případech měly za následek zranění vězně.
- Lesní stráž nutící zaplatit turistu za klestí, které si z lesa nese.
- Zkušební komisař provádějící kontrolu u bezpečnostní agentury na úseku úschovy zbraní a následně vystavující protokol, ve kterém je uvedeno, že nejsou zjištěna žádná porušení zákona o zbraních, ačkoliv tomu bylo ve skutečnosti naopak.
- Policisté provádějící služební zákrok v objektu baru v 1.33 hodin. *„Podezřelou padesátiletou ženu zajistili, kdy jí přiložili na ruce pouta a odvezli na služebnu k provedení orientační dechové zkoušky, protože tato vykřikovala vulgární výrazy. Ženu převezli k lékařskému vyšetření, a poté do blízkosti bydliště ženy a pokračovali do nedaleké obce, kde ženě sejmuli pouta a na parkovišti ji propustili. Přečin zneužití pravomoci úřední osoby, protože v rozporu s platnými zákony úmyslně neoprávněně omezili ženu na osobní svobodě.*

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne ..., sp. zn. ..., byl obviněný kpt. PČR L. N.

uznán vinným:

- **1. trestným činem podvodu** podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. formou pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. **v jednočinném souběhu s trestnými činy zneužívání pravomoci veřejného činitele** podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. **a přijímání úplatku** podle § 160 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák., *protože po vzájemné dohodě s K. K., a L. Č., přijal dne 27. 9. 1991 na svém pracovišti v P., trestní oznámení o vloupání do vozidla Ford Fiesta, s tím, že z vozidla byla odcizena mimo jiné i videokamera zn. Panasonic zapůjčená v půjčovně J. H, a s K. K. sepsal protokol o výsledku svědka, ačkoli od samého počátku věděl, že vloupání do vozidla provedeno nebylo, přičemž na základě přijetí nepravdivého oznámení Č. p., a. s., P., J. H., vyplatila pojistné plnění ve výši 40.701,- Kč a obž. kpt. PČR L. N. za přijetí nepravdivého trestního oznámení, sepsání nepravdivé výpovědi s K. K., obdržel od L. Č. částku 500,- Kč, přičemž tuto kameru si K. K. ponechal pro svou potřebu,*
•
- **2. trestným činem podvodu** podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. formou pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. **v jednočinném souběhu s trestnými činy zneužívání pravomoci veřejného činitele** podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. **a přijímání úplatku** podle § 160 odst. 1, 3 písm. a) tr. zák., *protože po vzájemné dohodě s K. K., přijal dne 22. 9. 1993 na svém pracovišti O. ú. v P., od P. Ch. oznámení o odcizení vozidla tov. zn. Opel Calibra, ač věděl, že vozidlo odcizeno nebylo, sepsal s P. Ch. protokol o výsledku svědka, přičemž na základě přijetí nepravdivého oznámení bylo Č. p., a. s., P., poskytnuto P. Ch. plnění z pojistné události ve výši 625.520,- Kč a za přijetí nepravdivého oznámení, sepsání nepravdivé výpovědi s P. Ch., obdržel od P. Ch. částku 10.000,- Kč,*
•
- **3. trestným činem podvodu** podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. formou pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. **v jednočinném souběhu s trestnými činy zneužívání pravomoci veřejného činitele** podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. **a přijímání úplatku** podle § 160 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák.
- Za tyto trestné činy byl obviněný odsouzen podle § 158 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. **k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let**, přičemž podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. byl pro jeho výkon zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 47 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen **trest ztráty vojenské hodnosti**.

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne ..., sp. zn. ..., byli R. F. a L. F. uznáni vinnými

- trestnými činy **zneužití pravomoci veřejného činitele** podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák., ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. a výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák., za který byli odsouzeni podle § 158 odst. 1, § 35 odst. 1 tr. zák. **k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šestnácti měsíců, s podmíněným odkladem jeho výkonu** podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. **na zkušební dobu v trvání tří let.** Současně jim byl podle § 49 odst. 1 tr. zák. uložen trest **zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu zaměstnání v ozbrojených sborech v trvání tří let.** Podle § 228 odst. 1 tr. ř. jim dále byla uložena povinnost nahradit společně a nerozdílně poškozenému M. M., bytem P., P., škodu ve výši 13 800 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. pak byl poškozený M. M. odkázán se zbytkem nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

•

Podle skutkových zjištění obvodního soudu se obvinění měli uvedené trestné činnosti dopustit tím, že dne 23. 2. 2003 kolem 9.00 hod. v P., P. ulici, kde v rámci své služby kontrolovali špatně zaparkovaná vozidla, poté, co byli osloveni M. M., který zde venčil psa, požadovali po něm prokázání totožnosti občanským průkazem, který jmenovaný u sebe neměl, a když si pro něj chtěl dojít domů, ve stejné ulici, rozběhli se za ním, snažili se ho strhnout na zem, přičemž ho bili rukama a obviněný L. F. i tomfou, srazili ho na chodníku do psích výkalů, kde se ho snažili spoutat, smýkali s ním po zemi, o dům a o auto, a poté, co se snažil mobilním telefonem přivolat policii, přivolali posilu M. p., a poté obviněný L. F. opětovně strhl M. M. na zem a skočil mu kolena na záda, tímto jednáním způsobili poškozenému pohmoždění levé strany hrudníku se zlomeninami pátého až sedmého žebra vlevo, mnohočetná pohmoždění levého bérce, kolena, levého lokte a pohmoždění na obou předloktích, čímž byl podstatně omezen v obvyklém způsobu života po dobu nejméně jednoho týdne.

Rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne ....., sp. zn. ..., byl obviněný Mgr. R. P. **uznán vinným**

- **trestnými činy zpronevěry** podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. a **zneužívání pravomoci veřejného činitele** podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák., které podle výroku rozsudku spáchal tím, že „jako náměstek primátora M. O. pověřený zprovozněním evakuačních středisek v objektech škol a předškolních zařízení na území města O. a zajištěním jejich plynulého chodu v době povodní, postupně ve dnech 15. 7. 1997, 22. 7. 1997, 28. 7. 1997 a 15. 8. 1997 vyzvedl z pokladny Úřadu města O., celkovou částku 1 milion Kč, která byla určena k nákupu rychle se kazících potravin a léků potřebných v evakuačních střediscích na pomoc postiženým občanům, přičemž k tomuto účelu použil 56.545 Kč, zbylé peníze si ponechal pro svoji potřebu, po skončení činnosti těchto zařízení, nejpozději k 1. 9. 1997, je nevrátil a až po opakovaných výzvách funkcionářů Úřadu města O. prostřednictvím V. Č. poukázal ve dnech 8. 12. 1997 až 10. 12. 1997 ve 4 splátkách částku 621.739,60 Kč na povodňové konto Města O., ač ji měl vrátit do pokladny úřadu a při vyúčtování zbytku zálohy, které v rozporu se směrnicemi Úřadu města O. č. 1 ke zpracování účetnictví a s usnesením rady ÚMO O. ze dne 2. 9. 1997 provedl až v prosinci roku 1997, předložil fiktivní faktury a paragony o nákupu potravin od firmy A. spol. s r. o. O. v ceně 209.461,40 Kč, od podnikatele Š. v ceně 79.602,30 Kč a od I. Š., majitelky firmy K. P., O., v ceně 39.582,50 Kč, přičemž zboží podle těchto dokladů v celkové ceně 328.640,20 Kč nezakoupil a občanům postiženým povodněmi nedodal a tím způsobil Městu O. škodu nejméně v této výši, přičemž se svěřenými prostředky hospodařil v rozporu s ust. § 73 odst. 1 písm. d) zák. č. 65/65 Sb. zák., zákoníku práce a § 13 odst. 2 zák. č. 367/90 Sb. zák. o obcích v tehdy platném znění“.

•

Za tyto trestné činy mu byl uložen podle § 158 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. **úhrnný trest odnětí svobody na 20 měsíců, jehož výkon** byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. **podmíněně odložen na zkušební dobu 30-ti měsíců.**

•

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl obviněný zavázán k povinnosti zaplatit Statutárnímu městu O. částku 310.357,90 Kč.

Obviněný M. T. byl rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne ..., sp. zn. ..., rozhodujícím na podkladě jeho odvolání jako soudem odvolacím, **uznán vinným**

- trestným činem **maření úkolu veřejného činitele** z nedbalosti podle § 159 odst. 1 tr. zák. a odsouzen podle téhož ustanovení k trestu **odnětí svobody v trvání šesti měsíců**, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. **podmíněně odložen na zkušební dobu jednoho roku**. Tento rozsudek soud druhého stupně vyhlásil poté, co v celém rozsahu zrušil rozsudek Okresního soudu Plzeň - město ze dne 26. 9. 2002, sp. zn. 1 T 113/2001.

•

Podle zjištění odvolacího soudu se obviněný dopustil uvedeného trestného činu tím, že v P. jako strážník Městské policie P. dne 27. 1. 1999 kolem 06.30 hodin ve funkci velitele směny ve služebně Městské policie v průběhu výkonu služby poté, co S. J. předvedla na služebnu muže nezjištěné totožnosti, který ji krátce předtím na A. třídě fyzicky napadl, čemuž se ubránila, pachatele spoutala na ruku, společně s dalším neustanoveným strážníkem Městské policie, tohoto muže před vchodem do služebny převzali a odvedli do služebny, načež s poškozenou J. nebyl sepsán žádný záznam o jejím přepadení a o předvedení osoby a obžalovaný toto neoznámil Policii ČR ani svým nadřízeným tak, jak mu bylo uloženo zejména v § 7 odst. 1 a § 10 zák. č. 553/1991 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků, a pachatele bez dalších opatření propustil.

•

Rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne ....., sp. zn. ...., byl obviněný Ing. V. H. **uznán vinným**

- trestným činem **zneužívání pravomoci veřejného činitele** podle § 158 odst. 1 písm. c) tr. zák., kterého se měl dopustit tím, že (stručně uvedeno) v období od 19. 10. 1999 do poloviny listopadu roku 2002 jako vyšetřovatel Okresního úřadu vyšetřování Okresního ředitelství Policie ČR v P., pověřený prováděním úkonů směřujících k objasnění náhlého úmrtí nezletilého L. K., k němuž došlo dne 18. 10. 1999, v rozporu s ustanovením § 2 odst. 4, 5, 6 tehdy platného trestního řádu, úmyslně s vědomím možných následků v období nejméně od začátku roku 2000 do poloviny listopadu roku 2002 nečinil v trestní věci žádných úkonů, ačkoli byl srozuměn s tím, že tato nečinnost může způsobit promlčení skutku podezřelé osoby a rovněž znemožňuje výkon práv poškozených, trestní věc vědomě neodůvodněně pomíjejíc vyjádření nezletilého L. H., které řádně nezadokumentoval a které odůvodňovalo spolu s dalšími písemnými materiály sdělení obvinění pachateli J. P., s datem 5. 12. 1999 podle § 159 odst. 1 tehdy platného trestního řádu odložil, toto své rozhodnutí předal poškozené matce zesnulého nezletilého až dne 19. 11. 2002, kdy v důsledku jeho jednání došlo k promlčení trestního stíhání skutku J. P. a k závažnému zásahu do práv poškozených garantovaných čl. 36 Listiny základních práv a svobody a ustanoveními trestního řádu.

•

Za to byl obviněný soudem I. stupně odsouzen podle § 158 odst. 1, § 53 odst. 2 písm. b) a § 54 odst. 3 tr. zák. **k peněžitému trestu ve výši 40.000,- Kč s náhradním trestem odnětí svobody v trvání 6 měsíců.** Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená M. K. odkázána s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě

- **(1)** Kdo v souvislosti se zadáním veřejné zakázky, s veřejnou soutěží nebo veřejnou dražbou v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch zjedná některému dodavateli, soutěžiteli nebo účastníku dražby přednost nebo výhodnější podmínky na úkor jiných dodavatelů nebo soutěžitelů, bude potrestán odnětím svobody **na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.**
- **(2)** Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, jestliže
  - **a)** spáchá čin uvedený v odstavci 1 jako člen hodnotící komise, vyhledovatel nebo pořadatel veřejné soutěže nebo veřejné dražby, licitátor nebo jako člen organizované skupiny,
  - **b)** způsobí takovým činem značnou škodu, nebo
  - **c)** získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.
- **(3)** Stejně jako v odstavci 2 bude potrestán, kdo za okolností uvedených v odstavci 1 žádá, přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch.
- **(4)** Kdo za okolností uvedených v odstavci 1 žádá, přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch a spáchá takový čin **jako úřední osoba, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.**

Příklad:

- Vyšetřovatelka Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy z prvního oddělení hospodářské kriminality ukončila práci na případu trestního stíhání proti čtyřem osobám, které jsou podezřelé z trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě a poškození finančních zájmů Evropské unie. V případě odsouzení za tyto trestné činy hrozí až osmiletý pobyt za mřížemi.
- Celý případ se týká toho, že podle zjištění vyšetřovatelky došlo ke zmanipulování veřejné zakázky na rekonstrukci objektu Kuks. V úmyslu obcházet podmínky pro udělení a čerpání této dotace, obcházet postupy dané zákonem o veřejných zakázkách a opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch jsou nyní již obžalované osoby podezřelé, že sjednaly výhodu na úkor ostatních sedmi soutěžitelů. Jeden z obžalovaných, který pracoval pro státní instituci a měl informace i možnost ovlivnit výběrové řízení a zadávací podmínky pro danou zakázku, tyto informace předával další osobě, která je distribuovala dál pozdější vítězné firmě. Tyto informace získané v časovém předstihu, byly využity pro tvorbu soutěžní nabídky, která ve výběrovém řízení zvítězila.
- Zjednodušeně řečeno zakázka byla „ušita“ na míru jedné konkrétní firmě, která ji pak získala.
- Obnova objektu Kuks byla realizována v hodnotě více než 322 milionů korun, z čehož bylo více než 314 milionů korun hrazeno z prostředků EU.

Trestné činy proti služebním povinnostem příslušníků bezpečnostních sborů

• § 398 Porušení služební povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru

(1) Kdo ke škodě bezpečnostního sboru nesplněním uložené služební povinnosti, **byť i z nedbalosti**, podstatně sníží použitelnost výzbroje, výstroje nebo jiných věcných prostředků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo bez oprávnění užije věcného prostředku větší hodnoty uvedeného v odstavci 1 k účelu, pro který není určen, nebo k takovému užití dá souhlas, nebo

kdo zneužije nebo umožní zneužití podřízených nebo nižších k mimoslužebním úkonům, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) opatří-li činem uvedeným v odstavci 2 sobě nebo jinému značný prospěch, nebo

b) způsobí-li úmyslně spáchaným činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li úmyslně spáchaným činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.

(5) Příprava je trestná.

• § 399 Společné ustanovení

Na příslušníky bezpečnostního sboru se vztahují i ustanovení o trestných činech neuposlechnutí rozkazu (§ 375), neuposlechnutí rozkazu z nedbalosti (§ 376), urážka mezi vojáky (§ 378), urážka mezi vojáky násilím nebo pohrůžkou násilím (§ 379), urážka vojáka stejné hodnosti násilím nebo pohrůžkou násilím (§ 380), násilí vůči nadřízenému (§ 381), porušení povinnosti strážní služby (§ 389) a porušení povinnosti dozorcí nebo jiné služby (§ 390).

Následky porušení služebního slibu

Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život

• příslušník musí být propuštěn, jestliže:

1.porušil služební slib tím, že:

2.se dopustil zavrženíhodného jednání, které

3.má znaky trestného činu a

4.je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.

§ 42 odst. 1 písm. d) zákona č. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. ... ze dne ...

- Nejvyšší správní soud (dále jako „NSS“) se v dané věci zabýval situací propuštěné příslušnice PČR, u níž shledal příslušný služební funkcionář naplnění důvodů propuštění z důvodu porušení služební slibu, když se dopustila odcizení slunečních brýlí v hodnotě 299,- Kč. Takové jednání označil funkcionář za zavrženíhodné, neboť tímto jednáním policistka poškodila dobrou pověst PČR. S tímto však NSS zcela nesouhlasil a vyhodnotil, že v daném případě nebyly naplněny formální znaky trestného činu krádeže dle ust. § 205 trestního zákoníku (dále jako „TZ“) a služební funkcionář rozhodl o propuštění příslušnice neoprávněně. Z rozhodnutí NSS však zároveň vyplývá, že pokud by jednání příslušnice vykazovalo všechny znaky trestného činu krádeže, pak by takové jednání bylo způsobilé vyvolat důsledky dle ust. § 42 odst. 1 písm. d) Zákona.

Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. ... dne ....

- Jedná se o případ příslušníka PČR, který ve svém volnu prováděl ve služebním stejnokroji dohled na silničním provozem, řídil jej a usměrňoval podle požadavků soukromých filmových produkčních společností a za takovou činnost pobíral pravidelně dohodnutou odměnu. O tomto jednání příslušníka a oprávněnosti jeho propuštění ze služebního poměru z důvodu porušení služebního slibu rozhodoval Městský soud v Praze, který shledal naplnění znaků trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby dle ust. § 329 TZ a dospěl k jednoznačnému závěru, že takové protiprávní jednání příslušníka vykazuje formální znaky trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, znaky zavrženíhodnosti a rovněž je takové jednání způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru a propuštění příslušníka bylo zcela oprávněné.

Trestní řád

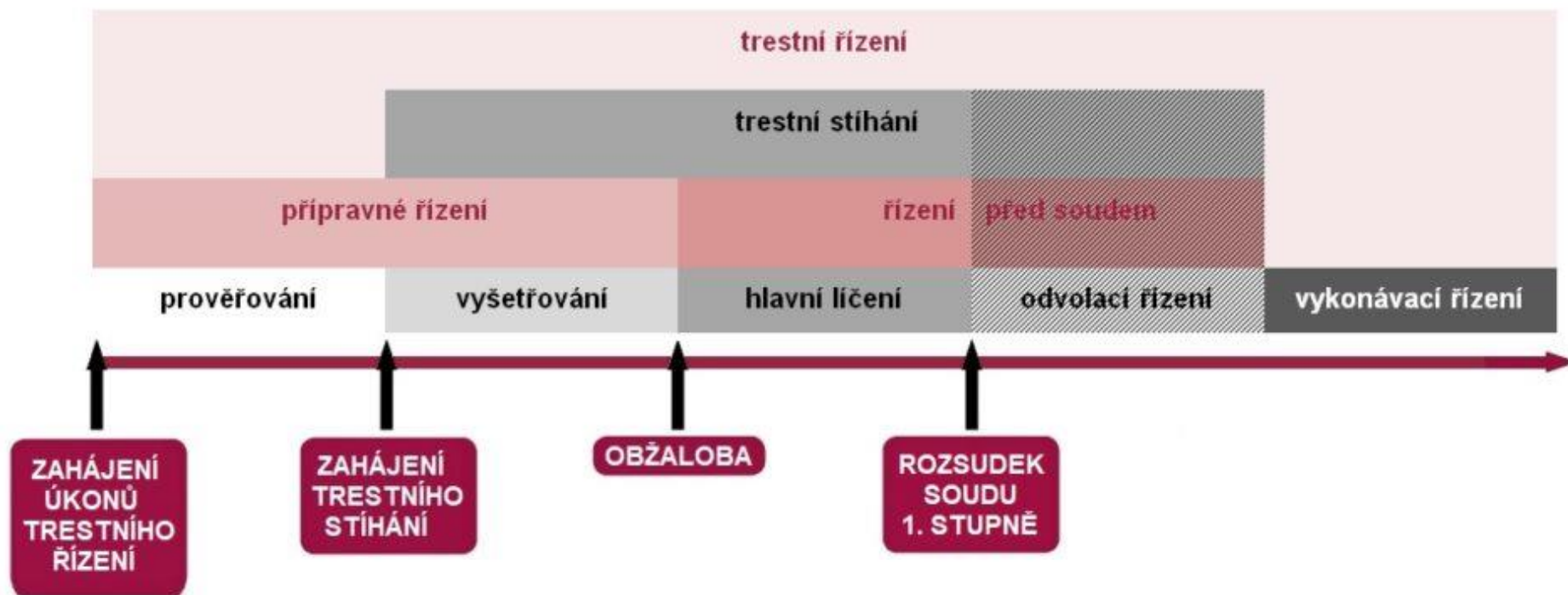
- Upravuje postup orgánů činných v trestním řízení
- Aby byly TČ náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni.
- OČTŘ § 12 (soud, SZ, policejní orgán)
- Policejní orgán (útvary policie, GIBS, pověřené orgány Vězeňské služby, celí orgány, Vojenské policie, BIS, ÚZSI, Vojenského zpracovajství).

Zásady trestního řízení

- Presumpce nevinny (§ 2/2)
- In dubio pro reo (v pochybnostech ve prospěch obviněného)
- Z. legality (SZ stíhá všechny TČ, o kterých se dozví) (§ 2/3)
- Z. oficiality (OČTŘ postupují z úřední povinnosti) (§ 2/4)
- Z. rychlosti řízení (OČTŘ jednájí bez zbytečných průtahů) (§ 2/4)
- Z. vyhledávací (OČTŘ postupují tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti; doznání nezavazuje povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti) (§ 2/5)
- Z. volného hodnocení důkazů (OČTŘ hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení) (§ 2/6)
- Trestní stíhání je možné jen na základě obžaloby (soud je vázán popsáním skutkem) (§ 2/8)
- Z. veřejnosti (trestní věci se projednávají před soudem veřejně) (§ 2/10)
- Z. ústnosti (důkazy se provádí výslechem svědků) (§ 2/11)
- Z. bezprostřednosti (soud může přihlídnout jen k těm důkazům, které byly provedeny) (§2/12)
- Z. zajištění práva na obhajobu (§2/13)

Průběh trestního řízení

Trestní stíhání – od zahájení TS až po právní moc rozsudku

Zdroj: Státní zastupitelství

Pachatel?

- Obviněný – podezřelý, proti kterému bylo zahájeno trestní stíhání
- Obžalovaný – po nařízení hlavního líčení
- Odsouzený – proti němuž byl vydán odsuzující rozsudek v PM

Práva obviněného § 33

- Vyjádřit se ke všem skutečnostem (zápis podle diktátu vyslychajícího v přímé řeči a pokud možno doslova)
- Není povinen vypovídat
- Může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě
- Má právo zvolit si obhájce a radit se s ním (ale nelze se radit při výslechu jak odpovědět na již položenou otázku)
- Může požádat o bezplatnou obhajobu
- Nutná obhajoba (§ 36 – ve vazbě, horní hranice TČ vyšší než 5 let...)
- Nesmí nikoho křivě obvinít (TČ § 345)

Svědék (§ 97)

- Povinnost svědčit (lze i předvést)
- Právo odepřít výpověď (příbuzný, příp. kdyby způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému)
- § 346 Křivá výpověď

Přípravné řízení

- Přípravné řízení je prvním stadiem trestního řízení.
- Úkolem tohoto stadia **je zjistit, zda je podezření** z trestného činu proti určité osobě **natolik odůvodněné**, že je možno podat obžalobu k soudu.
- Přípravné řízení je předsoudním stadiem řízení, jehož účelem je připravit podklady pro řízení před soudem. Jde o neveřejné řízení, ve kterém orgány činné v trestním řízení:
  - prověřují podezření ze spáchání trestného činu,
  - opatřují podklady pro podání obžaloby, tedy zjišťují, zda je podezření z trestného činu proti určité osobě odůvodněno do té míry, aby byla podána obžaloba a věc předána soudu, nebo zda je tu důvod pro jiné rozhodnutí a jiný postup,
  - vyhledávají a zajišťují důkazy důležité pro objasnění všech základních skutečností důležitých pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následku trestného činu.
- Tyto činnosti provádí **policejní orgán**. Nad jeho činností vykonává dozor **státní zástupce**, který následně rozhoduje o podání obžaloby k soudu.
- Má 2 stadia: prověřování a vyšetřování

Fáze prověřování

- Postup před zahájením trestního stíhání
- Podnětem k zahájení trestního řízení může být **podání trestního oznámení** nebo výsledky vlastní činnosti orgánů činných v trestním řízení.
- Prověřování je zahájeno sepsáním **záznamu o zahájení úkonů trestního řízení** policejním orgánem. V případě nutnosti jsou ještě před sepsáním tohoto záznamu provedeny **neodkladné a neopakovatelné úkony**.
- V této fázi se **objasňují a prověřují skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin**. Prověřování zahrnuje např. podání vysvětlení, obstarávání podkladů, ohledání místa činu, ohledání věcí, obstarání znaleckých posudků, zajišťování stop, např. otisků prstů, provádí neodkladné a neopakovatelné úkony).
- V závěru této fáze orgán činný v trestním řízení:
  - **Zahájí trestní stíhání** a následuje **fáze vyšetřovací**.
  - **Nezahájí trestní stíhání** z důvodu:
    - odevzdání věci příslušnému orgánu, např. k projednání přestupku nebo jiného správního deliktu, nebo ke kázeňskému či kárnému řízení,
    - odložení věci pro nepřipustnost či neúčelnost stíhání nebo pro nezjištění skutečnosti opravňující zahájení trestního řízení (lze podat stížnost proti usnesení o odložení věci), nebo
    - dočasného odložení věci, je-li to třeba k objasnění.

Fáze vyšetřování

- začíná **usnesením o zahájení trestního stíhání**.
- V některých případech je nutný souhlas poškozeného s trestním stíháním (§ 163).
- Policejní orgán vyhledává důkazy k objasnění trestného činu.
- Tato fáze zahrnuje např. výslechy svědků, podání vysvětlení, ohledání věcí, obstarání znaleckých posudků a další úkony. Ty úkony, které byly provedeny před zahájením trestního stíhání, není nutné opakovat.
- V závěru této fáze na návrh policejního orgánu dochází ze strany státního zástupce k:
  - **podání obžaloby**, po kterém následuje soudní stadium řízení, tedy hlavní líčení, nebo předběžné projednání,
  - **odklonění** – např. **zahájení jednání o dohodě a vině**, podmíněné zastavení trestního stíhání atd.,
  - **postoupení věci jinému orgánu**, např. k projednání přestupku nebo jiného správního deliktu, nebo ke kázeňskému či kárnému řízení,
  - **zastavení trestního stíhání**, např. z důvodu neprokázání, že se skutek stal, případně, že ho spáchal obviněný, pro nepřípustnost stíhání pro úmrtí pachatele, nedostatek věku apod., zanikla-li trestnost činu, nebo obviněný nebyl v době činu pro nepřičetnost trestně odpovědný,
  - **přerušování trestního stíhání**.

Dohoda o vině a trestu

- Jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují, že se **trestný čin stal a spáchal ho obviněný**, státní zástupce může zahájit jednání o dohodě o vině a trestu. Návrh může podat obviněný nebo státní zástupce.
- Dohodu o vině a trestu lze uzavřít u všech TČ.
- Poškozený má právo se účastnit jednání o dohodě o vině a trestu.
- Součástí dohody může být i dohoda o náhradě škody a její výši, o níž by jinak rozhodoval (na návrh poškozeného) soud v hlavním líčení. Právo na náhradu škody v rámci jednání o dohodě o vině a trestu může poškozený uplatnit nejpozději při prvním jednání o uzavření dohody. Jednání se nemusí osobně účastnit, ale návrh může uplatnit písemně. Dohodu ale uzavírá obviněný a státní zástupce. Poškozený se k tomu může vyjádřit. Pokud s výší náhrady škody nesouhlasí, může navrhnout, aby o náhradě rozhodl později soud.
- Pokud dohoda není uzavřena, pokračuje řízení standardním způsobem, tedy státní zástupce podá obžalobu a následuje hlavní líčení.

Řízení před soudem - hlavní líčení

- Hlavní líčení je **nejdůležitějším stadiem trestního řízení**. Jedná se totiž o povinné stadium trestního řízení, v němž se rozhoduje o vině a trestu obžalovaného. **Soudní stadium řízení následuje po řízení přípravném za situace, kdy státní zástupce podá obžalobu (popř. návrh na potrestání nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu), kterou se musí zabývat soud.**
- Soud přezkoumává obvinění obsažená v obžalobě, v návrhu na potrestání nebo v dohodě o vině a trestu, opatří důkazy navrhované v obžalobě a zabezpečí jejich provedení, a to zásadně za účasti veřejnosti a dalších subjektů trestního řízení majících vliv na průběh projednávané věci.
- V hlavním líčení **rozhoduje soud – senát či samosoudce**. Soud je při svém rozhodování nezávislý a je vázán pouze právním řádem. Státní zástupce, který podává obžalobu k soudu, má v hlavním líčení i v celém řízení před soudem postavení procesní strany. V řízení před soudem je též plně zaručeno uplatnění práva obžalovaného na obhajobu, které je realizováno jeho vlastní obhajobou nebo možností obhajoby prostřednictvím obhájce. Účast obhájce je nezbytná v případech tzv. nutné obhajoby.
- Hlavní líčení se koná **za stále přítomnosti všech členů senátu, zapisovatele a státního zástupce**. Přítomnost obžalovaného je zásadně rovněž nezbytná. V nepřítomnosti obžalovaného lze provést hlavní líčení výjimečně za podmínek uvedených v zákoně.
- V hlavním líčení může soud rozhodnout **pouze o skutku, který je uveden v žalobním návrhu obžaloby** podané proti určité osobě státním zástupcem. Soud však může kvalifikovat skutek odchylně od obžaloby (např. skutek posouzený obžalobou jako ublížení na zdraví může soud kvalifikovat jako pokus vraždy). Do jisté míry je specifické řízení o schvalování dohody o vině a trestu, kde je pozice soudu omezena – zjednodušeně řečeno – na její schválení či neschválení.
- Hlavní líčení zpravidla končí vyhlášením rozsudku, kterým se buď obžalovaný uznává vinným (rozsudek odsuzující), nebo se obžaloby zprošťuje (rozsudek zprošťující). Hlavní líčení však může skončit i jiným způsobem, a to např. zastavením nebo přerušením trestního stíhání, anebo postoupením věci.

Dokazování § 89

- Zda se skutek stal
- Zda jej spáchal obviněný a z jakých pohnutek
- Podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti
- Podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele
- Výše škody
- Okolnosti, které vedly k trestní činnosti

Soud v hlavním líčení:

- rozhoduje o hlavní otázce trestního řízení, o vině obžalovaného a o trestu, popřípadě i o ochranném řízení a o náhradě škody (tzv. adhezní řízení). Průběh hlavního líčení zahrnuje:
- počátek hlavního líčení – zahrnuje mj. sdělení věci, která bude projednávána, zjištění, zda se dostavily osoby, které byly předvolány nebo vyrozuměny, přednesení obžaloby, zjištění, zda poškozený navrhuje, aby pachateli byla uložena povinnost k náhradě škody.
- dokazování – zahrnuje provádění důkazů, např. výslech obžalovaného, svědků a znalců, případně čtení protokolů o dřívější výpovědi, předkládání posudků, zpráv, dalších listin a věcných důkazů.
- závěr hlavního líčení – zahrnuje přednesení závěrečných řečí, případně usnesení o doplnění dokazování. Závěrečnou řeč za poškozeného může pronést zmocněnec.
- rozhodnutí soudu – soud může rozhodnout o vrácení věci státnímu zástupci, zastavení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání a schválení narovnání, přerušení trestního stíhání, nebo rozhodnout rozsudkem.

Hlavní líčení

- Veřejné

1. Přednes obžaloby
2. Dotaz poškozeného, zda požaduje náhradu škody
3. Výslech obžalovaného k obsahu obžaloby
4. Výslech svědků a znalce (SZ, obžalovaný, obhájce, poškozený mohou rovněž klást otázky)
5. SZ, obžalovaný, obhájce mohou také žádat výslech svědka či znalce
6. Závěrečná řeč SZ
7. Závěrečná řeč poškozeného
8. Závěrečná řeč obhájce obžalovaného, příp. obžalovaný (vždy poslední)
9. Obžalovaný má poslední slovo
10. Rozhodnutí soudu

Rozsudek

- Označení soudu, soudců
- Den a místo vyhlášení rozsudku
- Výrok rozsudku s uvedením zákonných ustanovení
- Odůvodnění (které skutečnosti prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení důkazů + musí být jasné, jak se soud vypořádal s obhajobou (proč nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů..))
- Poučení o opravném prostředku (lhůta, komu, označení soudu, kdo bude rozhodovat, rozsah, v jakém mohou rozsudek napadat oprávněné osoby a vymezení nutného obsahu odvolání)
- Obžalovaný – jména, příjmení, den a místo narození, zaměstnání a bydliště (aby nebyl zaměněn)
- Výrok o vině – přesně označovat TČ (nejen §, ale i s uvedením zločin/přečin, místa, času a způsobu spáchání)
- Výrok o trestu
- Příp. náhradu škody

Porada o rozsudku

- Zda se skutek stal
- Zda má znaky TČ
- Zda jej spáchal obžalovaný
- Zda je obžalovaný trestně odpovědný
- Zda trestnost nezanikla
- Zda a jaký trest má být uložen
- Zda a případně jak vysoká povinnost k náhradě škody

Právní moc a vykonatelnost

- Rozsudek je pravomocný a vykonatelný, pokud
  - Proti němu není odvolání přípustné
  - Jestliže je přípustné, ale odvolání podáno nebylo, osoby se práva na odvolání vzdaly nebo odvolání bylo zamítnuto.

Odvolací (opravné) řízení

- Toto řízení se koná tehdy, pokud je rozsudek soudu prvního stupně napaden **odvoláním**, které může podat obžalovaný, státní zástupce a další oprávněné osoby. Podáním odvolání tedy přechází řízení do dalšího stadia trestního řízení.
- O odvolání proti rozsudku okresního soudu rozhoduje nadřízený krajský soud. O odvolání proti rozsudku krajského soudu rozhoduje nadřízený vrchní soud. Soud rozhodne o odvolání tak, že mu buď vyhoví nebo jej zamítne. Soud, jemuž věc byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí je vázán právním názorem, který vyslovil ve svém rozhodnutí odvolací soud.
- Úkolem řízení o opravných prostředcích je přezkoumat na základě podaného opravného prostředku předcházející řízení i vlastní rozhodnutí, a to podle typu opravného prostředku, jak po stránce skutkové, tak po stránce právní.
- Řádné a mimořádné opravné prostředky
- Řádné (stížnost a odvolání, odpor) – proti nepravomocnému rozhodnutí
- Mimořádné (dovolání, stížnost pro porušení zákona, obnova řízení) – proti pravomocnému rozhodnutí.

Vykonávací řízení

- Posledním stadiem trestního řízení.
- Jeho účelem je uskutečnit obsah rozhodnutí, vydaného orgány činnými v trestním řízení (např. výkon rozsudku, jímž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody).
- Trestní věc nemusí projít všemi stadii trestního řízení. Tak např. nemusí být v konkrétní věci nařízeno předběžné projednání obžaloby, protože pro to nejsou shledány zákonné důvody. Věc může být rozhodnuta již v přípravném řízení a hlavní líčení se tak vůbec konat nebude. Rovněž tak v rámci odvolacího řízení může být vydáno rozhodnutí ve prospěch obžalovaného a pak není důvodu pro konání vykonávacího řízení, neboť rozsudkem nebyl uložen trest.

Nepřípustnost trestního stíhání

- Milost, amnestie
- Je-li promlčeno
- Jde-li o osobu, kterou nelze stíhat bez souhlasu (poslanec, senátor...)
- Osoba mladší 15 let
- Ne bis idem (pokud již byl pro týž skutek pravomocně odsouzen, příp. došlo k narovnání, podmíněnému odložení, postoupení kvůli přestupku...)

Důvody vazby § 67

- Uprchnutí či skrývání se
  - Hrozba, že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky (max. 3 měsíce)
  - Opakování trestné činnosti
-
- Do vazby lze vzít osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání.
  - Vazba může trvat pouze nezbytně nutnou dobu (od jednoho do 4 let maximálně)
Každé 3 měsíce se rozhoduje o prodloužení.
-
- Příkaz k zatčení (důvody pro vazbu + nemožnost předvolat či zadržet)
  - Policie do 24 hodin od zatčení musí dodat soudu.
  - Soud rozhoduje o vazbě do 24 hodin od doby, kdy byl obviněný dodán na místo výslechu. (jinak musí být propuštěn na svobodu)

Řádný opravný prostředek - odvolání

- Proti všem rozsudkům soudu 1. stupně, pokud nenabýly PM (proti jinému, než prvostupňovému rozsudku nepřichází v úvahu)
- musí směřovat proti výroku rozsudku, nikoli jen proti jeho důvodům
- Může napadnout SZ, obžalovaný, poškozený
- Má odkladný účinek
- 8 dní od doručení opisu rozsudku

Mimořádné opravné prostředky

- směřují proti rozhodnutí, která jsou v době jejich podání již **pravomocná**, a to bez ohledu na skutečnost, zda už byla vykonána či nikoli.
- cílem je náprava závažných vad, ohrožujících správné a spravedlivé rozhodování
- zasahovat do pravomocných jen tam, kde to je nezbytně nutné → omezené důvody, personální či časová omezení

Druhy:

- dovolání (§ 265a a násl.) – k nápravě právních vad (chyběl obhájce, rozhodoval nepříslušný soud..), podává obvinění pro nesprávnost výroku rozhodnutí, nejvyšší státní zástupce na návrh KSZ či VSZ nebo i bez návrhu, 2 měsíce
- stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl.) – k nápravě právních vad a vadného postupu v řízení, podává ministr spravedlnosti
- obnova řízení (§ 277 a násl.) – náprava nedostatku ve skutkových zjištěních z důvodu chybějících skutečností a důkazů, které vyšly najevo až po PM rozhodnutí

Správní právo

- Odvětví veřejného práva
- reguluje společenské vztahy, které vznikají ve sféře a při výkonu veřejné správy (upravuje vztahy při realizaci správy veřejných záležitostí ve společnosti)
- Veřejná správa - správa věcí veřejných ve veřejném zájmu
- Upravuje působnost výkonné moci ve státě

Druhy správního práva

- *Správní právo hmotné* upravuje jednotlivé společenské situace, na něž lze správní právo aplikovat (co je a co není dovoleno, co platí atp).
- *Správní právo procesní* upravuje jak má být právo hmotné aplikováno, tj. činnost (procesní postup) správních orgánů (jak se mají správní orgány chovat při prosazování svých zákonem regulovaných zájmů a jaká práva a povinnosti má na druhé straně účastník správního řízení). Stěžejní procesní normou je v tomto případě **správní řád**. V širším smyslu sem patří i právní úpravy organizace a působnosti správních orgánů.
- *Organizačně-správní* či organizačně-kompetenční správní právo představuje soubor norem upravujících vnitřní vztahy ve veřejné správě. Jedná se např. o soubor služebních předpisů.
- *Správní právo trestní*, které reguluje právní odpovědnost v režimu trestního práva, tedy především přestupkové právo.

Správní řízení

- aplikace norem správního práva orgánem veřejné správy
- upraveno správním řádem
- S respektem k ústavou zaručeným právům občanů, a to především čl. 2 Základní listiny práv a svobod („*Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví*“) která společně s Ústavou České republiky tvoří ústavní pořádek České republiky.
- základní zásada českého správního práva

Správní řád

- Upravuje **postup správních orgánů** při aplikaci norem správního práva hmotného.
- Jedná se o správní řízení a jeho hlavní funkcí **je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva nebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že takováto osoba práva a povinnosti má nebo nemá** (§ 9 správního řádu).
- Obecná úprava správního řízení často nebývá aplikovatelná sama o sobě, ale někdy bývá aplikovatelná s výjimkami, stanovenými ve zvláštních právních předpisech. Tyto výjimky jsou obvykle ve formě speciálních procesních ustanovení, které jsou zakotveny v jednotlivých předpisech správního práva. (např. stavební zákon, přestupkový zákon, katastrální zákon, zákon o vojácích z povolání). V tomto případě správní řád působí pouze podpůrně.

Nejdůležitější právní předpisy:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním (petiční zákon)
- Zákon č. 250/2016 Sb., odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
- Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)
- Zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
- Zákon č. 131/2002 Sb., o řešení kompetenčních sporů
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
- Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů
- Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností
- Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Základní zásady činnosti správních orgánů

- SO postupuje v souladu se zákony a ostatními právními předpisy (§ 2/1)
- SO uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem svěřena a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena (§ 2/2)
- SO šetří práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy dotčených osob – jichž se činnost správního orgánu dotýká (§ 2/3)
- SO dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem (§ 2/4)
- SO postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3)
- Veřejná správa je službou veřejnosti (§ 4/1) – zdvořilost, vycházet vstříc
- SO poskytuje přiměřené poučení o právech a povinnostech (§ 4/2)
- SO s dostatečným předstihem uvědomí dotčené osoby o úkonu (§ 4/3)
- SO umožní dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy (§ 4/4)
- SO se pokusí o smírné odstranění rozporů (§ 5)
- SO vyřizuje věci bez zbytečných průtahů (§ 6/1)
- SO postupuje tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady (§ 6/2)
- Dotčené osoby mají rovné postavení (§ 7/1)
- SO dbají vzájemného souladu všech postupů, které probíhají současně a souvisejí s týmiž právy nebo povinnostmi dotčené osoby (§ 8/1)
- SO vzájemně spolupracují v zájmu dobré správy (§ 8/2)

Podání

- SO jsou věcně příslušné jednat a rozhodovat ve věcech, které jim byly svěřeny zákonem nebo na základě zákona (§ 10 věcná příslušnost)
- V každé věci se zakládá spis (speciální spisová značka, podání vzájemně související)
- Podání se posuzuje podle skutečného obsahu (bez ohledu na to, jak je označeno) **Kdo činí, čeho se týká, co se navrhuje (čeho se domáhá)!**
- Účastníci jsou oprávněni navrhopvat důkazy, činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí
- Účastníci mají právo vyjádřit v řízení své stanovisko, musí mít možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí.
- Právo nahlížet do spisu
- Každý SO zřizuje úřední desku, která musí být nepřetržitě veřejně přístupná

Řízení (§ 44 a násl.)

- Zahájeno dnem, kdy došel návrh/kdy bylo oznámeno všem známým účastníkům
- Ústní jednání, pokud tak stanoví zákon, nebo je-li to nezbytné. Je neveřejné.
- Rozhodnutí – výroková část, odůvodnění, poučení
- Odvolání 15 dnů, odkladný účinek, řeší nadřízený orgán, a to v rozsahu uvedených námitek
- Přezkumné řízení (§ 94 a násl)
- Obnova řízení a nové rozhodnutí (§ 100 a násl.)

Soudní ochrana

- Správní soudnictví (150/2002 Sb.)
- Ochrana veřejným subjektivním právům FO i PO
- Žaloby proti rozhodnutí vydaným v oblasti veřejné správy
- Ochrana proti nečinnosti správního orgánu (stav, kdy správní orgán, který má podle zákona jednat ve stanovené lhůtě, nekonal)
- Ochrana před nezákonným zásahem správního orgánu – nejde o rozhodnutí, ale i přes to je zasaženo do právní sféry žalobce. V praxi se může jednat o celou škálu faktických úkonů správních orgánů např. nezákonného policejního zásahu či zabránění řidiči pokračovat v jízdě. *„Ochrana práv jednotlivců před zásahy Policie České republiky, pokud při nich policie nevystupuje jako orgán činný v trestním řízení, je zaručena prostředky správního soudnictví. Ustavní stížnost proti zásahu Policie ČR v takovém případě bude zpravidla nepřijatelná pro nevyčerpání všech opravných prostředků.“*(I. ÚS 2661/13)
Žalobce musí být **přímo** (1. podmínka) **zkrácen na svých právech** (2.podmínka) **nezákonným** (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením („zásahem“ správního orgánu v širším smyslu) správního orgánu, které **nejsou rozhodnutím** (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo **proti němu přímo zasaženo** (5. podmínka), přičemž „zásah“ v širším smyslu nebo jeho důsledky musí **trvat nebo musí hrozit opakování „zásahu“** (6. podmínka)
- Kompetenční žaloba
- Volební věci
- Politické strany
- Zrušení opatření obecné povahy

Správní soudnictví

- K řízení ve věcech je příslušný krajský soud
- V jehož obvodu je sídlo SO, který rozhodoval v 1. stupni
- Nejvyšší správní soud – vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do správního soudnictví, zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování

10 As 360/2019 - 47

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudce Ondřeje Mrákoty a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **Mgr. D. D.**, proti žalovanému: **Ústavní soud**, se sídlem Joštova 8, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 7. 2019, sp. zn. SPR. ÚS 88/19, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 17. 10. 2019, čj. 29 A 131/2019-83,

I. Řízení **se zastavuje** .

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění :

Žalobce podal dne 31. 10. 2019 proti usnesení krajského soudu kasační stížnost. **Na vánoční pohlednici doručené zdejšímu soudu dne 18. 12. 2019 vzal žalobce kasační stížnost výslovně a v plném rozsahu zpět, současně popřál desátému senátu hezké Vánoce a úspěšný nový rok 2020.**

Projev vůle, jímž byla kasační stížnost vzata zpět, je jednoznačný a nevzbuzuje pochybnosti. Proto soud řízení zastavil podle § 47 písm. a) ve spojení s § 120 s. ř. s. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 s. ř. s.

Současně soud přeje žalobci rovněž vše dobré do nového roku 2020.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

Přezkum maturit

- § 82 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon

Každý, kdo konal zkoušku společné části maturitní zkoušky konanou formou didaktického testu, nebo byl z konání této zkoušky vyloučen, může písemně požádat ministerstvo o přezkoumání výsledku této zkoušky nebo přezkoumání rozhodnutí o vyloučení ze zkoušky. Ministerstvo žadateli odešle písemné vyrozumění o výsledku přezkoumání nejpozději do 30 dnů ode dne doručení žádosti.

Řízení o přezkumu výsledku maturitní zkoušky konané formou didaktického testu

- § 183 odst. 1 školského zákona – na rozhodování podle § 82 (přezkum výsledku maturitní zkoušky) **se nevztahuje správní řád**, absence zmocnění pro soudní přezkum vyrozumění ministerstva a příp. úpravy jeho rozsahu
- Důvodová zpráva k § 82 školského zákona: Stanoví se možnost žáka požádat ministerstvo o přezkoumání výsledku písemné části maturitní zkoušky zadávané ministerstvem (zde se bude jednat především o přezkoumání formálních nedostatků - nesprávně provedený součet bodů apod)
- Podle ust. § 177 odst. 1 správního řádu „*[z]ákladní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 2 až 8 se použijí při výkonu veřejné správy i v případech, kdy zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám úpravu odpovídající těmto zásadám neobsahuje.*“

Usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 6 As 68/2012-47 ze dne 19. 8. 2014

- I. V řízení o žádosti o přezkoumání výsledku části maturitní zkoušky konané formou didaktického testu podle § 82 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, je třeba podle § 180 odst. 1 správního řádu z roku 2004 **aplikovat v otázkách, jejichž řešení je nezbytné, správní řád.** Proti rozhodnutí o této žádosti není opravný prostředek přípustný.
- II. Rozhodnutí („vyrozumění“) o žádosti o přezkoumání výsledku části maturitní zkoušky konané formou didaktického testu podle § 82 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, **je třeba považovat za rozhodnutí podle § 65 odst. 1 s. ř. s.**
- III. Soud je v řízení o žalobě proti rozhodnutí o žádosti o přezkoumání výsledku části maturitní zkoušky konané formou didaktického testu podle § 82 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, **povinen přezkoumat toto rozhodnutí v rozsahu uplatněných žalobních bodů, a to i z hlediska věcné správnosti hodnocení testových otázek a úloh.**

Městský soud I.

- posouzení samotné věcné správnosti hodnocení testových otázek
- Otázka č. 12 didaktického testu z matematiky (**Vypočtěte, kolik korun Emil ušetřil při nákupu prvního páru obuvi.**).
- Číselná žalobcova odpověď je, jak vyplývá ze zadaného testu, správná. Jinými slovy žalobce uvedl číslo 325 a opravdu výsledkem výpočtu úlohy č. 12 bylo číslo 325. Žalobce tedy uvedl správnou číselnou odpověď, a pokud by uvedl jenom toto číslo, byla by odpověď uznána nepochybně za správnou, zřejmě s plným počtem bodů. **Žalobce ovšem nad rámec své správné odpovědi uvedl jako jednotku namísto korun metry čtvereční.....**
- městský soud přihlédl k tomu, že v žalovaném případě šlo o zřejmý přepis, možná nepozornost, ale zadání úlohy bylo zodpovězeno a uvedené číslo (uvedená číselná odpověď) bylo správné. Odpověď žalobce byla čistě po početní stránce správná. Městský soud proto dospěl k závěru, že výsledek přezkumu daného testu nemůže odpovídat zápornému hodnocení odpovědi na zadanou otázku (úlohu), resp. hodnocení stupněm 0 bodů. Ohodnocení výsledku předmětné úlohy, tedy kolik bodů bude přiděleno za odpověď žalobce na zadanou úlohu, pak městský soud ponechává v dalším řízení na správním uvážení žalovaného.

=> zrušení vyrozumění a vrácení věci k novému projednání

Městský soud II.

- Jestliže otázka zněla na rozdíl v průměrné rychlosti ve veličině km/h (O kolik km/h se liší průměrná rychlost na cestě tam a zpět?), potom řešení uvedené žalobkyní, **to je 5 minut**, vůbec nezodpovídá zadanou otázku a je nesprávné, neboť použitá jednotka – minuta nemůže vyjadřovat rychlost. Byť žalobkyně dospěla číselně ke správnému výsledku, nelze mít za to, že vyhověla zadání příkladu, a proto není vadou hodnocení, jestliže jí za příklad č. 13 nebyl přidělen žádný bod.

=> *zamítnutí žaloby proti vyrozumění*

Odpovědnost za přestupky

- Zcela nová koncepce účinná od 1.7.2017
- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon obsahuje obecná pravidla procesního i hmotněprávního charakteru, obecná pravidla a principy platí společně pro všechny skutkové podstaty přestupků.

Zákon neobsahuje skutkové podstaty přestupků.

- zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

Zde obsaženy skutkové podstaty některých přestupků

- Zákon č. 500/2004 Sb. správní řád
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

250/2016 Sb.

Zákon je rozdělen do čtyř částí:

1. část první obsahuje obecná ustanovení, co do předmětu právní úpravy a její působnosti;
2. druhá část obsahuje obecnou hmotněprávní úpravu přestupků – zabývá se základy odpovědnosti za přestupek a je v ní definován přestupek jako takový, stejně tak jako další hmotněprávní instituty s přestupky související – podmínky vzniku odpovědnosti fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob za přestupek, správní tresty a jejich ukládání a ochranná opatření;
3. třetí část obsahuje obecnou procesní úpravu přestupků – pravidla řízení o přestupcích; a
4. čtvrtá část se sestává ze společných, přechodných a závěrečných ustanovení.

Zásady

Odpovědnost za přešupek se posuzuje **podle zákona účinného v době spáchání přešupku**; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, je-li to pro pachatele přešupku (dále jen „pachatel“) příznivější.

Přešupek **je spáchán v době, kdy pachatel konal** nebo v případě opomenutí byl povinen konat. Není rozhodující, kdy následek nastane nebo kdy měl nastat.

Jestliže se zákon změnil během páchání přešupku, použije se zákon, který je **účinný při dokončení jednání**, kterým je přešupek spáchán.

Při pozdějších změnách zákona, který je účinný při dokončení jednání, kterým je přešupek spáchán, se použije zákona nejmírnějšího.

Pachateli lze uložit vždy jen takový druh správního trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o přešupku rozhoduje.

Přestupek

- *„Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde li o trestný čin.“*
- tzv. materiálně-formální pojetí přestupku: podle této úpravy nestačí naplnit skutkovou podstatu přestupku, musí být zároveň splněn i základní předpoklad, který představuje společenská škodlivost. Materiální přístup zákonodárce zvolil proto, že právě v oblasti správního trestání se lze častěji setkat s tzv. bagatelním porušováním práva. Takové jednání sice formálně naplní znaky skutkové podstaty, vzhledem k jeho mizivé (či absentující) škodlivosti však nemá smysl čin stíhat.

Odpovědnost

- U nepodnikajících fyzických osob je odpovědnost založena na principu subjektivním. To znamená, že ke spáchání přestupku je **potřeba zavinění**. Postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.
- Podnikající fyzické osoby se posuzují v režimu odpovědnosti právnických osob.
- U právnických osob se vychází z principu objektivní odpovědnosti. Zde se tedy zavinění nezkoumá, právnická osoba se však může odpovědnosti za přestupek zbavit prostřednictvím liberace. Pokud prokáže, že vyvinula veškeré úsilí, které je možné v dané situaci spravedlivě požadovat, aby odvrátila spáchání přestupku, právnická osoba se odpovědnosti zproští.

Okolnosti vylučující protiprávnost

§ 24 Krajní nouze

(1) Čin jinak trestný jako přestupek není přestupkem, jestliže jím někdo odvrací nebezpečí **přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem**.

(2) **Nejde** o krajní nouzi, jestliže toto nebezpečí bylo možno za daných okolností odvrátit jinak nebo následek tímto odvracením způsobený je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl-li ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

§ 25 Nutná obrana

(1) Čin jinak trestný jako přestupek není přestupkem, jestliže jím někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem chráněný zákonem.

(2) **Nejde** o nutnou obranu, byla-li tato obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Věk a přičetnost

- Za přešupek není odpovědný ten, kdo v době jeho spáchání nedovršil patnáctý rok svého věku.
- Za přešupek není odpovědný ten, kdo pro duševní poruchu v době jeho spáchání nemohl rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo své jednání ovládat;

Promlčecí doba

- Promlčení způsobuje zánik odpovědnosti.
- Jsou stanoveny dvě promlčecí doby – první je jednoletá a druhá tříletá. Tříletá promlčecí doba platí pro zvláště závažné přestupky, za něž lze uložit pokutu s horní hranicí alespoň 100 000 Kč, nebo jsou-li tak přímo označeny zákonem.

Správní trestání

- Všechny druhy sankcí se nazývají „správní tresty“.
- Druhy
  - napomenutí,
  - pokuta,
  - zákaz činnosti,
  - propadnutí věci nebo náhradní hodnoty a
  - zveřejnění rozhodnutí o přestupku.

Kázeňský (disciplinární delikt)

Podle jiných zákonů se projedná jednání, které má znaky přestupku, dopustí-li se jej

- a) příslušník bezpečnostního sboru,
- b) osoba podléhající vojenské kázeňské pravomoci, nebo
- c) osoba během výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence.

§ 186 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů - Ukládání kázeňských trestů

To však neznamená, že by zákon o přestupcích přiznal těmto výslovně uvedeným osobám jakoukoliv imunitu. Ustanovením § 4 odst. 5 není jejich deliktní odpovědnost vyloučena, ale pouze je projednání jejich protiprávního jednání **svěřeno jinému subjektu než u ostatních osob**. To znamená, že jsou vyloučeny z procesní působnosti zákona o přestupcích a pravomoc k jejich potrestání za protiprávní, a tedy proti zájmům společnosti směřující čin, je svěřena jiným příslušným orgánům (například jejich služebním funkcionářům)

- „Kázeňským přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost, ale nejde o trestný čin nebo o jednání, které má znaky přestupku. Za takové jednání se považuje i dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení.“
(§ 50)

Příslušník bezpečnostního sboru

Žalobce byl v době rozhodování městského úřadu i v době spáchání posuzovaného jednání příslušníkem Hasičského záchranného sboru České republiky. Podle § 10 odst. 1 PřesZ 1990 se jednání, které má znaky přestupku a jehož se dopustili příslušníci bezpečnostních sborů, projedná podle zvláštních zákonů. Takovým zvláštním zákonem je v daném případě zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Předmětné jednání žalobce tak vůbec nemělo být posuzováno městským úřadem v rámci řízení podle zákona o přestupcích, ale příslušným služebním funkcionářem v řízení podle §186 a násl. SlužBezp. (...) Lze tak uzavřít, že již rozhodnutí městského úřadu z 29. 1. 2009 je rozhodnutím nicotným, neboť bylo vydáno absolutně věcně nepříslušným správním orgánem. Nicotnými jsou také na něj navazující rozhodnutí krajského úřadu ze dne 23. 3. 2009 a žalovaného ze dne 28. 5. 2009.“ (NSS 1 Ad 36/2010)

Ustanovení § 4 odst. 6 proto stanovuje, že není-li správnímu orgánu do vydání rozhodnutí o přestupku v prvním stupni známa skutečnost, že obviněný je příslušník bezpečnostního sboru nebo osoba podléhající vojenské kázeňské pravomoci, jeho jednání se projedná jako přestupek podle zákona o přestupcích. Pokud by podezřelý z přestupku před zahájením řízení nebo obviněný z přestupku do vydání rozhodnutí o přestupku v prvním stupni oznámil správnímu orgánu příslušnému k projednání přestupku, že je příslušníkem bezpečnostního sboru nebo osobou podléhající vojenské kázeňské pravomoci, správní orgán podle § 64 odst. 1 písm. b) věc bezodkladně i v průběhu řízení předá orgánu příslušnému podle jiného zákona k projednání skutku, který má znaky přestupku příslušníka bezpečnostního sboru nebo osoby podléhající vojenské kázeňské pravomoci, pokud o skutku nebylo rozhodnuto v prvním stupni.

Řízení o přestupcích

- V řízení o přestupcích zákon stanoví subsidiární použití správního řádu. Tj. použije se zákon o odpovědnosti za přestupky, co není upraveno tam, tak se použije ze správního řádu.
- **Přestupky projednávají až obce s rozšířenou působností (obecní úřady obcí tzv. I. a II. typu jsou z projednávání přestupků vyloučeny.)**
- V rámci dokazování si účastníci řízení a osoby zúčastněné na řízení jsou oprávněni klást otázky sobě navzájem, svědkům a znalcům. Mezi důkazními prostředky se také objevuje důkaz výpovědi obviněného.
- Specifickou situaci, kterou bylo potřeba v zákoně vyřešit, představuje střet rozhodnutí o přestupku s trestním řízením. Zákon samozřejmě pamatuje na opačné případy, kdy má být zahájeno řízení o přestupku, avšak probíhá trestní řízení, případně už v něm bylo vydáno meritorní rozhodnutí. Takové rozhodnutí brání zahájení řízení a příslušný správní úřad v této situaci řízení odloží. **Mohou však nastat situace, kdy ve věci bylo pravomocně rozhodnuto v přestupkovém řízení, a následně orgány činné v trestním řízení zjistí, že byl spáchán trestný čin. Situace je řešena tzv. přezkumným řízením, v němž může správní orgán rozhodnutí o přestupku zrušit.** Rozhodnutí lze zrušit také v případě, že bylo o přestupku rozhodnuto v rozporu se zásadou *ne bis in idem*. Přezkumné řízení nelze zahájit po uplynutí 3 let od právní moci rozhodnutí o přestupku.
- V zákoně je také institut narovnání, který byl převzat z trestního řízení. Dohodu o narovnání může uzavřít obviněný s poškozeným a schvaluje ji správní orgán příslušný pro řízení o přestupku.

Zákon o některých přestupcích

- Tzv. „zvláštní část“.
- Konkrétní skutkové podstaty přestupků tak najdeme buď ve zvláštních zákonech, stanovujících příslušné právní povinnosti (jde až o 200 zákonů), zbylé upravuje zákon o některých přestupcích. Tento zákon obsahuje tzv. „obecné přestupky“, tj. dotýká se především takového druhu jednání, jež není regulováno v jiných zákonech. Takové přestupky dopadají na více úseků veřejné správy (a proto je nebylo žádoucí upravit v jednotlivých speciálních správněprávních předpisech), nebo přestupky vyplývající z hmotněprávní úpravy, v níž ustanovení o přestupcích chybí.
- Obsahuje zejména přestupky z různých oblastí veřejné správy.
- **Výraznou tendencí zákona je navýšení sankcí za přestupky**, např. za neoprávněné provozování výdělečné činnosti se pokuta zvyšuje z 15 000 Kč na 50 000 Kč, u zmaření, ztížení nebo ohrožení poskytnutí zdravotní služby dokonce z 10 000 Kč na 100 000 Kč. Trestat pokutou až do 10 000 Kč lze též urážka nebo pomluva úřední osoby.

Přestupky proti veřejnému pořádku

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

a) neuposlechne výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci,

b) zneváží postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci,

c) maří vykázaní ze společného obydlí provedené podle zákona o Policii České republiky nebo rozhodnutí soudu o předběžném opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí podle zákona o zvláštních řízeních soudních,

d) poruší noční klid,

e) vzbudí veřejné pohoršení,

f) znečistí veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení anebo zanedbá povinnost úklidu veřejného prostranství,

g) poškodí nebo neoprávněně zabere veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení, jde-li o případy, které nelze postihnout podle jiných zákonů,

h) úmyslně zničí, poškodí, znečistí nebo neoprávněně odstraní, zamění, pozmění, zakryje nebo přemístí turistickou značku nebo jiné orientační označení,

i) poruší podmínky uložené na ochranu veřejného pořádku při konání sportovních, kulturních, pietních a jiných společenských akcí anebo v místech určených k rekreaci, turistice nebo pohřbívání,

j) cestou na organizované sportovní utkání, v místě takového utkání nebo cestou zpět z takového utkání má obličej zakrytý způsobem ztěžujícím nebo znemožňujícím její identifikaci, nebo

k) vnese na organizované sportovní utkání pyrotechnický výrobek nebo v místě takového utkání, cestou na takové utkání anebo cestou zpět z takového utkání pyrotechnický výrobek použije.

§ 5

(3) Za přeštupek lze uložit pokutu

- a) do 5000 Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. h) nebo odstavce 2 písm. d),
- b) do 10000 Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. a), b), d), e), i) nebo j) anebo odstavce 2 písm. a) nebo e),
- c) do 20000 Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. c) nebo f) anebo odstavce 2 písm. b),
- d) do 50000 Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. g) nebo odstavce 2 písm. c), nebo
- e) od 10000 Kč do 50000 Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. k).

(4) Je-li přeštupek podle odstavce 1 nebo 2, s výjimkou přeštupek podle odstavce 1 písm. h) a odstavce 2 písm. d), spáchán opakovaně po nabytí právní moci rozhodnutí o přeštupeku podle stejného odstavce, uloží se pokuta

- a) do 15000 Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. a), b), d), e), i) nebo j) anebo odstavce 2 písm. a) nebo e),
- b) do 30000 Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. c) nebo f) anebo odstavce 2 písm. b),
- c) do 75000 Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. g) nebo odstavce 2 písm. c), nebo
- d) od 10000 Kč do 100000 Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. k).

(5) Za přeštupek podle odstavce 1 lze uložit omezující opatření.

(6) Pokus přeštupeku podle odstavce 1 písm. k) je trestný.

(7) **Dobou nočního klidu** se rozumí doba od dvačáté druhé do šesté hodiny. Obec může obecně závaznou vyhláškou stanovit výjimečné případy, zejména slavnosti nebo obdobné společenské nebo rodinné akce, při nichž je doba nočního klidu vymezena dobou kratší nebo při nichž nemusí být doba nočního klidu dodržována.

§ 12 Evidence přestupků

- Do evidence přestupků vedené Rejstříkem trestů se zapisují pravomocná rozhodnutí o přestupku
- § 13 Opakované spáchání přestupku (jestliže od nabytí právní moci rozhodnutí o stejném přestupku, z něhož byl obviněný uznán vinným, do jeho spáchání neuplynulo 12 měsíců.)